

Ivanka Vana Prelević

NARODNI MUZEJ CRNE GORE
ATELJE DADO

CETINJE, MAJ 2008.

Paralaktički pejzaži

“U dvadesetom stoljeću, i urbanizam i psihoanaliza kao različite prakse paralelno se razvijaju ali samo psihoanaliza danas razvija svoja istraživanja u pravcu prirode, odnosno istražuje uzroke poremećenog odnosa čovjeka sa prirodom.” - ističe Slobodan Danko Selinkić u tekstu koji prati izložbu *Eco-logic*, prvo ozbiljno predstavljanje razvoja i stanja arhitekture Crne Gore, na Bijenalu arhitekture u Veneciji 2004. godine. Današnja priča o ekologiji u zemlji koja je sebe proklamovala ekološkom državom prije mnogo godina kao da je još uvijek negdje u začetku. Pominjemo je samo kada se treba pohvaliti nekome ko nas ne poznaje, predstaviti do sad “nevidene prirodne ljepote”. Kako već odavno ne postoje granice onog što može/treba biti preokupacija umjetnosti, ispraznost i licemjerje našeg odnosa prema ovoj temi, predstavljaju izazov za umjetnika istančanog senzibiliteta kao što je Ivanka Prelević.

“Bolje je ne činiti ništa nego se upuštati u izolovane aktivnosti čija je svrha da omoguće da sistem bolje radi” ističe Slavoj Žižek, poznati slovenački filozof u eseju na temu ljudskih sloboda. U tekstu on dalje sugerše da “Pretnja nije pasivnost već *pseudoaktivnost*, zahtev da se ‘bude aktivan’, da se ‘učestvuje’ da bi se maskiralo to da se zapravo ništa ne dešava.”.

Upravo u našem “ekološkom” društvu pseudoaktivnost ili fingirana briga je ono što stvara utisak da se nešto dešava, a što potiče iz potrebe za afirmacijom djelovanja, (odnosno postizanjem moralnog iskupljenja u boljem slučaju, a jeftinih političkih poena u gorem) a ne iz postojanja stvarne svijesti o tome kako se treba ophoditi prema svom okruženju,. Stoga nekako biva da smo u tim nastojanjima uvijek na početku, jer agresivne globalne društvene okolnosti masovnog konzumerizma ujedno nameću i konformizam koga se niko ne želi / niti se može odreći, pa čak ni najglasniji ekolozi. Na toliko odricanje jednostavno niko nije spreman.

Upravo na ovoj liniji razmišljanja o paradoksalnosti “paralaktičke” (promjena ugla posmatranja) relacije čovjek - priroda kreću se novi Vanini radovi. Kroz naizgled dopadljiv, jednostavan i lako čitljiv jezik ona na ambivalentan način, ironično i kritički komentariše odnos prema prirodnom ambijentu, koji se najčešće manifestuje kroz akcije površinskog uljepšavanja, jednokratnog šminkanja, kao očito prividnu, rutinsku brigu za okolinu. Da li je ovo “ekološki” angažovana umjetnost koja podstiče “ekološku” svijest ili, možda konstatacija besmislenosti i suštinske kontraproektivnosti ekološkog djelovanja “na malo”, u slobodno vrijeme, usput, bez prave žrtve i ozbiljnog odricanja? Prije da se radi o ovom drugom...

Parallactic Landscapes

"In the twentieth century, urbanism and psychoanalysis concurrently evolved as different practices, but it is only psychoanalytic research that is nature-oriented today, as it explores the causes of man's disturbed relationship with nature" - Slobodan Danko Selinkić points out in the text accompanying the *Eco-logic* exhibition, the first serious endeavour to present the development of and the current state of affairs in Montenegrin architecture, displayed at the Venice Architecture Biennale 2004. The present story of ecology in the country which many years ago declared itself an ecological state, appears to remain in its infancy. We make reference to it only when we want to boast before a foreigner, presenting the country's "unparalleled natural beauties". Since for

many years now there have been no limits to what art may or should be preoccupied with, frivolity and hypocrisy characterising our attitude to this theme represent a challenge to an artist of refined sensibility such as Ivanka Prelević.

"It is better to do nothing than to engage in isolated activities aimed at enabling the system to operate better", emphasises a renowned Slovenian philosopher Slavoj Žižek in his essay on human freedom. He goes on to say that "(t)he threat today is not passivity but *pseudo-activity*: the urge to 'be active', to 'participate' to mask the nothingness of what goes on".

In our "ecological" society it is exactly this pseudo-activity or feigned care that create the impression that something actually does go on, and they arise from the need to affirm action (achieve moral redemption at best or score cheap political points at worst) rather than from environmental awareness. Thus it somehow happens that we never make any steps forward in these endeavours, as aggressive global social circumstances of mass consumerism also impose conformism which no one wants to or can renounce, not even the most ardent ecologists. Such renunciation no one is ready for.

It is this line of thinking of the paradoxical nature of the "parallactic" (changing the viewing angle) man

– nature relation that Prelević's new works are heading for. Through a seemingly pleasing, simple and easily read language, in an ambivalent, ironic and critical manner the artist comments on man's attitude towards the environment, which is most often manifested in superficial beautification, one-shot make-up, as obviously simulated, routine care for the environment. Is this "ecologically" engaged art promoting "ecological" awareness or, perhaps, a statement of the absurdity and essential counter-effectiveness of small scale ecological action, pursued just casually, in spare time, with no real sacrifice or serious renunciation? The latter seems more likely.

Očigledan je zaokret u izboru teme, materijala i načina realizacije, u odnosu na njene prethodne radove, realizovane uglavnom u duhu klasično shvaćene skulpture. Ova serija *ready madea* kojima se eliminiše njihova individualnost i primarna namjena "vraća nas na ideju o totalnoj umetnosti, kao multimedijalnom i interdisciplinarnom 'talogu', izrazu jezičkog sinkretizma." - G.C. Argan. Ona je sublimacija autorkinih raznorodnih interesovanja i profesionalnog djelovanja na brojnim poljima - uočljivi su elementi dizajna, scenografije, primjenjene umjetnosti u tretmanu materijala ali i skulptorskog razmišljanja.

Papirne kese za usisivač na kojima su odštampani prepoznatljivi crnogorski motivi: Sv Stefan, Durmitor, Boka Kotorska, Skadarsko jezero - predjeli koji su postali sinonimi onoga što se naziva "biserima" crnogorskog pejzaža. Nekontrolisana (i nesvesna) produkcija vizuelnih predstava i stav da "uz sve može da ide slika" vodi ka stvaranju novog i neplaniranog semantičnog sloja, koji često uključuje širi prostor od onoga od kojeg potiče. Postavljene na mjesto gdje ne pripadaju, na objekte koji služe za usisavanje - one same (fotografije) postaju "filteri" - zagađeni zrak pretvara se u čisti durmitorski vazduh, miris mora i svježi maestral Miločera, koje ćemo osjetiti samo ako se dovoljno približimo (?) ... Ovakav "transfer sadržaja" ima dvostruko značenje. Vizuelno osvježanje - prečišćivači vazduha u vidu kesa za sakupljanje prašine postaju markeri mjesta - "prirodne ljepote" na kojima su (ne)vidljivi tragovi ljudskog prisustva/djelovanja. Dobro "dizajnirane" kese sa konkretnom namjenom su u osnovi ostale iste, postajući tako objekat koji je dobio novu ulogu, "nešto za", predmet sa dodatnim značenjem kojem je izmjenjen karakter, a koji svojom bizarnošću budi interesovanje i istovremeno uvodi zabunu. Da li ih treba koristiti samo na naznačenim lokacijama ili su i dalje namijenjene upotrebi "kod kuće"?

A u ekološkom okruženju kao neophodni se nameću i "ekološki" načini "zaštite"!

Ponudene su nam različite vrste maski za lice u zavisnosti od nivoa koji želimo primijeniti: u vidu biljnih pomada u cilju površinskog regenerisanja kože; papirne maske za usta i nos koje štite od prašine; gas maske. Na svima su sačuvana originalna upozorenja, a tamo gdje ih nema iscrtana je žuta margina, kako bi se dodatno potencirala njihova osnovna namjena. Međutim, one ostaju i dalje samo roba masovne potrošnje (i zaštite) i u skladu s tim su uljepšane, kako bi se obezbijedila primamljivost za potencijalne konzumente - pravim cvijećem, slikama ljekovitog bilja ili insekata. Ovaj klasičan postupak savremenog marketinga ne dovodi do gubljenja osnovnog značenja i funkcije konkretnih predmeta ali stavljajući ih u novi kontekst, potpuno upotrebno ukida, zajedno sa onim od čega bi ovi objekti trebali da pruže zaštitu. Aplicirajući elemente iz prirode, čiste i nezagađene biljke ili njihove slike na predmete koji po svojoj funkciji negiraju njihovo postojanje eliminiše se relacija spolja/unutra, jer nikakva brana niti zaštita nema smisla. Stoga maska kao vid zaštite i nije potrebna jer je zaštitu nemoguće postići.

Ovaj stav je skoro sarkastično istaknut u radu koji se sastoji od mreže hirurških maski. Za razliku od ostalih koje štite od štetnih uticaja spolja, ova maska ima ulogu da spriječi širenje štetnog uticaja iznutra, iz nas samih. Ovaj rad kao da nagovještava zlokobni *background* cijelog "ekološkog" diskursa.

Mirjana Dabović Pejović

The turn in the artist's choice of theme, material and manner of realization is evident as compared to her previous works, realized mostly in the spirit of the classically understood sculpture. This series of readymades which eliminate their individuality and primary purpose "brings us back to the idea of total art, as multimedial and interdisciplinary 'residue', an expression of linguistic syncretism" - G.C. Argan. It is a sublimation of the author's diverse interests and professional action in a variety of fields: one can notice the elements of design, scenic design, applied art in the treatment of materials, but also a sculptural way of thinking.

The author employs vacuum cleaner paper bags with recognizable Montenegrin motifs printed on them: Sveti Stefan, Durmitor, Boka Kotorska, Lake Skadar – localities which have become synonyms for what is referred to as the "pearls" of the Montenegrin scenery. An uncontrolled (and unconscious) production of visual representations and the attitude that "an image can go with everything" lead to the creation of a new and unplanned semantic layer which frequently includes a space wider than the one from which it originates. Placed where they do not belong, on objects which serve for hoovering – the photos themselves become "filters" – polluted air turns into pure Durmitor air, the smell of the sea and the fresh breeze of Miločer, which we shall feel only if we come close enough (?) ... Such a "transfer of content" has double meaning. Visual refreshment – air purifiers in the form of dust bags become the markers of places - "natural beauties" where the traces of human presence/action are (in)visible. Well "designed" bags with a concrete purpose have essentially remained the same, thus becoming objects which have been assigned a new role, "something for", objects with an additional meaning and a changed character, whose bizarreness arouses interest but also causes confusion. Are they to be used at the signified localities only or they are still intended for "home use"?

What appears necessary in an ecological environment are "ecological" ways of "protection", too!

We are offered an array of facial masks varying according to the changes we desire to produce: herbal creams aimed at regenerating the outer skin layers; paper masks for mouth and nose to protect us from dust; gas masks. Original warnings have been preserved on all of them, and where there are none a yellow margin has been drawn in order to accentuate their primary purpose. However, they remain just goods of mass consumption (and protection) and, accordingly, they have been made more attractive and appealing for potential consumers – with fresh flowers, pictures of medicinal plants or insects. This typical modern marketing procedure does not induce the loss of the basic meaning and function of the concrete objects, but by placing them in a new context, it entirely strips them of their use, together with what these objects should provide protection from. Applying the elements from nature, pure and unpolluted plants or their images, on the objects whose function negates their existence, the outside/inside relation is eliminated, as absolutely no shield or protection make sense. Therefore, the mask as a form of protection proves to be unnecessary as protection is impossible to achieve.

This stance is almost sarcastically stressed in the work comprised of a network of surgical masks. Unlike the other masks serving as a shield from harmful effects from outside, this mask is intended to prevent the spread of damaging effects from inside, from within ourselves. This work seems to anticipate the ominous background of the entire "ecological" discourse.

Mirjana Dabović Pejović

Ivanka Vana Prelević

Rodena u Podgorici 1965. godine

Diplomirala je 1990. a magistrirala 1995. godine na Fakultetu primenjenih umetnosti i dizajna u Beogradu, odsjek vajarstvo, u klasi prof. Miodraga Živkovića.

Na istom fakultetu magistrirala 2006. godine, odsjek scenografija, u klasi prof. Geroslava Zarića. Član ULUCG-a od 1992. godine.

Od 1995. godine stalno zaposlena u Crnogorskom narodnom pozorištu kao vajar.

Od 2006. godine angažovana na Atlas TV kao scenograf.

Pored vajarstva i scenografije (pozorišne, filmske i televizijske) bavi se lutkarstvom i kostimografijom.

Dobitnik je više nagrada i stipendije "Velibor - Bucko Radonjić" Crnogorskog narodnog pozorišta za scenografiju.

Izlagala više puta samostalno kao i na brojnim kolektivnim izložbama u zemlji i inostranstvu.

Adresa: ul Svetozara Markovića 12, 81000 Podgorica

tel: +382 (0) 20 245 447, mob: +382 (0) 69 074 227

e-mail: vanap@cg.yu, web site: www.vanaprelevic.com

Zahvaljujem na ustupanju fotografija:

- Lazu Pejoviću, profesoru fotografije na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju
- Ondreju Viziju, direktoru Prirodnjačkog Muzeja Crne Gore
- Snežani Vuksanović, botaničaru Prirodnjačkog Muzeja Crne Gore

Izdavač: Narodni muzej Crne Gore | Prevod: Olivera Kusovac | Fotografije: Lazar Pejović
Dizajn: After BK | Štampa: DPC | Tiraž: 300 | Cetinje, 2008.